

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
Fakulta sociálních věd
Institut mezinárodních studií

PROTOKOL O HODNOCENÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
(Posudek vedoucího)

Práci předložila studentka: Tereza Schambergerová

Název práce: Prezentace a deformace historie v díle Jonase Jonassona a Winstona Grooma

Vedoucí: PhDr. Petr Šafařík

1. OBSAH A CÍL PRÁCE:

Bakalářská práce se zabývá dvěma humoristickými romány obsahujícími prvky historické mystifikace. Jedná se o švédskou knihu „Stoletý stařík, který vylezl z okna a zmizel“ (2009) Jonase Jonassona a americký román „Forrest Gump“ (1986) od Winstona Grooma. Diplomantka se pokusila analyzovat způsob zacházení s historickou faktografií v uvedených dílech a rovněž vliv takového zacházení na čtenáře. K poslední zmíněnému cíli studentka připravila internetový dotazník a příslušný malý výzkum.

2. VĚCNÉ ZPRACOVÁNÍ:

Předesílám: psaní posudku k této bakalářské práci je pro mne coby jejího vedoucího spojeno se značnými rozpaky. Na jednu stranu oceňuji zjevný elán, s nímž se studentka zabývala tématem, které ji zjevně velmi zaujalo. Na druhou stranu musím konstatovat, že nezohledila některé mé poznámky, doporučení a pochybnosti, které jsem průběžně uváděl během přípravy. Je to její plné právo, nicméně v daném případě to – dle mého soudu – vedlo k některým zbytečným slabinám předloženého pojednání. Většinu níže uvedených kritických výtek a pochybností tedy ode mne Tereza Schambergerová znala již při přípravě rukopisu, respektive ohledně jeho částí, které jsem dostal včas k dispozici (nestalo se tak – studentčíným nedopatřením – se zněním dotazníku).

Předložená bakalářská práce obsahuje všechny náležitosti požadované od tohoto typu kvalifikačních prací. Tereza Schambergerová svůj výklad dobře strukturovala a napsala ho poměrně čtivým stylem.

Autorka si zvolila velmi neobvyklé téma a také přístup. Jedním z jeho problémů je, že už při formulaci cíle studentka příliš a až naivním, nerealistickým způsobem zdůrazňuje cíl zjistit, jak daná díla (či jejich práci s historií, mystifikací atp.) „vnímá čtenář“ (s. 2) nebo „jaké je vnímání obou děl čtenářem a divákem“ (s. 3). Výzkumy čtenářské a divácké recepce jsou ovšem velmi obtížné. V takovém rozsahu, aby přinášely *statisticky relevantní výsledky*, jsou v zásadě mimo možnosti bakalářské práce, zvláště pokud se tato zabývá i jinými podtématy.

Je chvalitebné, že se diplomantka pustila i do tohoto typu výzkumu (nechyběla při tom invence), nicméně její internetový dotazník není více než pozoruhodnou sondou, která nepřinesla validní výsledky. Je tomu tak jednak kvůli malému počtu respondentů a neověřitelnosti toho, zda uvedli v internetovém dotazníku pravdivé údaje, jednak kvůli tomu, že některé odpovědi byly zjevně ironické – v duchu běžných nešvarů *anonymní* internetové komunikace. Otázkou je například i to, jakou výpovědní hodnotu mají odpovědi na dotaz po míře využitelnosti oněch dvou beletristických knih „při výuce dějin“, když nebyl specifikován stupeň či druh školy a s vysokou pravděpodobností byli respondenti ohledně dané problematiky *laiky*. V 11. otázce dotazníku („Na kolik se domníváte, že se film

při vykreslení minulosti drží skutečných historických faktů?“¹) dala autorka respondentům na výběr ze škály označené takto: „1 úplná fantazie – 10 přesně se drží prokazatelných faktů“. Spojení „úplná fantazie“ je v daném kontextu matoucí, lepší by bylo pracovat s pojmem fikce/fiktivnosti.

Je škoda, že diplomantka v části věnované zmíněnému průzkumu ani v závěru bakalářské práce nijak nerefletovala míru validity svého dotazníkového šetření.

Dotazník by bylo vhodné uvést do přílohy bakalářské práce.

Zdařilým rysem předloženého pojednání je, že diplomantka obstojně vstřebala poznatky nejen z historie 20. století, ale i z relevantních oborů, jako jsou literární a filmová teorie. To ji vedlo k několika výstižným vhledům týkajícím se žánru a poetiky probíraných děl. Oceňuji také, že přihlédla k poznatkům o čtenářských návycích a že se snažila hledat recenzní i odborné ohlasy daných děl.

V poslední jmenované oblasti (odborná pojednání) ovšem mohla důkladnější rešerší nalézt více relevantních textů přinejmenším o filmu *Forrest Gump* (1994). Jednu takovou odbornou studii² jsem studentce poslal, ale nevyužila ji. Bývalo by ji to mohlo posunout k tomu, aby hlubším a komplexnějším způsobem naplnila záměr, který deklarovala v tezích své bakalářské práce: věnovat se „rozboru autorského přístupu v literární i filmové verzi vybraných děl se zřetelem na zobrazovaný historický kontext“.³

Je škoda, že tam, kde se T. Schambergerová dostala k fundovaným – i kriticky vyznívajícím – relevantním statím, je dostatečně nevyužila k provedení vlastní hlubší analýzy nebo případně ke konfrontaci, pokud by s jinými analýzami či interpretacemi nesouhlasila. Zůstala zde ponejvíce u pouhých zmínek takových textů a jejich krátké reprodukce. Dobře je to vidět v části věnované filmu *Forrest Gump* (s. 19–21). Slabinou je i to, že studentka jako by fakticky připisovala stejný status odborným statím a novinovým recenzím, ty by přitom bylo v dané souvislosti vhodné vnímat jen jako prameny, nikoliv jako sekundární literaturu. Diplomantčino zmatení v této věci je znát i z toho, že chybně člení závěrečný seznam zdrojů – jako ty primární uvádí jen zkoumané romány a jejich zfilmování, přitom mezi ně měla zařadit i řadu položek, které v jejím seznamu figurují v části „sekundární literatura“.

3. FORMÁLNÍ A JAZYKOVÉ ZPRACOVÁNÍ:

Stylisticky je práce na dobré úrovni, škoda některých hovorových či nedbalých obrátů a žurnalismů, jako například „autor [je] ochoten více fabulovat“ (s. 10) či „oficiální faktické shrnutí“ (taktéž na s. 10).

V textu je relativně málo pravopisných a písařských chyb. Vyskytují se například na s. 9 a 11. Škoda jazykové chyby a celkově neobratně formulované, již citované otázky č. 11 v dotazníku („Na kolik se domníváte, že se film při vykreslení minulosti drží skutečných historických faktů?“).

Bylo by vhodné jinak zkracovat zápis opakovaných odkazů, a sice i s uváděním začátku názvu publikace, nikoliv prostřednictvím slov „cit. dílo“ (např. v pozn. pod čarou č. 37 a 38).

¹ Citováno i s chybným psaním slova „nakolik“; Schambergerová, Tereza, *Forrest Gump a Stoletý stařík jako průvodci historií. Průzkum prostřednictvím internetové aplikace Vyplňto.cz*, 2017, <https://forrest-gump-a-stolety-stari.vyplnto.cz> [4. 6. 2017].

² Wang, Jennifer H., *A Struggle of Contending Stories – Race, Gender and Political Memory in Forrest Gump*. *Cinema Journal*, 2000, roč. 39, č. 3, s. 109–115.

³ Citováno z první strany dokumentu „Teze bakalářské práce“, který je vložen do nečíslované části hodnoceného pojednání.

Formální stránku bakalářské práce snižuje fakt, že na řadě míst došlo ke grafické deformaci některých písmen a ke slévání slov. Je tomu tak v papírové i v elektronické verzi (na více místech např. na s. 8, 11 a 16).

4. STRUČNÝ KOMENTÁŘ HODNOTITELE:

Diplomantka se rozhodla zpracovat velmi náročné téma. Ve způsobu, jakým se ho zhostila, shledávám – jak uvedeno – některé nedostatky. Znovu zde ale vyzdvihuji patrný zájem o dané téma a přítomnost řady podložených a dobře formulovaných dílčích soudů.

5. OTÁZKY A PŘIPOMÍNKY DOPORUČENÉ K BLIŽŠÍMU VYSVĚTLENÍ PŘI OBHAJOBĚ:

Film Forrest Gump se stal – zejména ve Spojených státech – předmětem i takových analýz a interpretací, které přicházely se zjištěním ideologemat a politicky vyhocených schémat a motivů jak ve filmu samotném, tak v jeho recepci. Dobrou ukázkou takové analýzy je článek Jennifer H. Wangové, jehož bibliografický údaj uvádím v 2. poznámce pod čarou tohoto posudku. Jak uvedeno, ten článek jsem diplomantce zaslal s nadějí, že by jí mohl pomoci v záměru, který sama deklarovala v tezích své bakalářské práce a který jsem výše již citoval – ohlášení (i) „rozboru autorského přístupu v literární i filmové verzi vybraných děl se zřetelem na zobrazovaný historický kontext“. K obhajobě doporučuji, aby T. Schambergerová nejdříve shrnula teze a zjištění Jennifer H. Wangové a aby se k nim následně vyjádřila, mj. porovnáním se svým vlastním přístupem a závěry.

6. DOPORUČENÍ K OBHAJOBĚ A NAVRHOVANÁ ZNÁMKA:

Bakalářskou práci Tereza Schambergerová doporučuji k obhajobě a pro případ, že si při obhajobě povede dobře, navrhuji hodnocení známkou *velmi dobře* (2).

Datum: 4. 6. 2017

Podpis: Petr Šafařík